

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Alla olevissa lainauksissa kuvataan Rooman valtakunnan tuhoa.

"Kristinusko vaikutti jossakin määrin Rooman valtakunnan tuhoutumiseen. (...) Rooman rappeutuminen oli luonnollinen ja väistämätön seuraus valtakunnan kohtuuttomasta suuruudesta."

Edward Gibbon, *Rooman valtakunnan rappio ja tuho* (1776–1788)

"Luhistumisen aiheutti barbaarien lisääntyvä painostus valtakunnan heikommalla läntisellä puoliskolla."

A. H. M. Jones, *The Decline of the Ancient World* (1966)

- Vertaile lainauksissa esitettyjä Rooman valtakunnan hajoamisen syitä. (2 p.)
- Erittele näiden lainauksien ja muiden tietojesi pohjalta, miksi Rooman valtakunta tuhoutui. (4 p.)

2. Oheinen taulukko kuvaa rautatieverkon kehitystä eräissä Euroopan maissa vuosina 1830–1910. Luvut osoittavat rautateiden pituuden kilometreinä eri vuosina.

	Britannia	Saksa	Venäjä
1830	157	–	–
1850	9 797	5 856	501
1870	21 558	18 876	10 731
1890	27 827	42 869	30 596
1910	32 184	61 209	66 581

Simon Ville,

Transport and the development of the European economy 1750–1918 (1990)

- Vertaile rautatieverkon laajenemisvauhtia ja siihen vaikuttaneita tekijöitä näissä maissa. (3 p.)
- Pohdi rautateiden merkitystä talouden kehitykselle 1800-luvulla. (3 p.)

3. Mihin keskiajan ja uuden ajan taite voidaan sijoittaa ja millä perusteilla?

4. Millainen aate oli konservatismi, ja mitä vaikutuksia sillä oli 1800-luvun Euroopassa?

5. Alla on kaksi kuvaa Berliinin Potsdamer Platzilta 1900-luvun eri vuosikymmeniltä.

Potsdamer Platz (n. 1930)

Potsdamer Platz (1965)

- Miten ja miksi Berliinin kaupunkikuva on muuttunut kuvien osoittamalla tavalla? (2 p.)
- Tarkastele Berliinin poliittista asemaa vuodesta 1945 nykypäivään. (4 p.)

6. Miten naisten rooli suomalaisen yhteiskunnan kehittämisessä on muuttunut 1900-luvulla?

7. Alla on esitetty kaksi lainausta, jotka käsittelevät eurooppalaisten toimintaa entisissä siirtomaissaan.

"Siirtomaavallat ovat ottaneet tehtäväkseen maapallon takapajuisten yhteiskuntien kasvattamisen. Olkaamme hyviä kasvattajia ja tehkäämme [siirtomaiden asukkaista] hyviä eurooppalaisia."

Senegalin kuvernööri Hubert Deschamps vuonna 1938

"Bantuheimon jäsentä on opetettava palvelemaan omaa yhteisöään kaikissa suhteissa. Hänelle ei ole mitään sijaa eurooppalaisessa yhteisössä lukuun ottamatta tiettyjä ruumiillisen työn muotoja. Mutta hänen omassa yhteisössään hänelle ovat kaikki ovet avoinna. Tästä syystä hänelle ei ole mitään hyötyä koulutuksesta, jonka päämääränä on hänen sulauttamisensa eurooppalaiseen yhteisöön, sillä hän ei voi sulautua sinne eikä tule sinne sulautumaan."

Etelä-Afrikan sisäministeri Hendrick Verwoerd vuonna 1953

- Vertaile lainauksia keskenään ja pohdi, minkälaisia tehtäviä niissä annetaan eurooppalaisten harjoittamalle kasvatukselle. (2 p.)
- Miten lainauksissa ilmenevät ajattelutavat ovat vaikuttaneet toisen maailmansodan jälkeen itsenäistyneiden valtioiden kehitykseen? (4 p.)

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 8B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaan tahansa tehtävään saa vastata.

8A. Latinalaista Amerikkaa on usein nimitetty ”Yhdysvaltojen takapihaksi”, jonka tapahtumia Yhdysvallat valvoo ja ohjaa. Pohdi, missä määrin nimitys on perusteltu 1900- ja 2000-lukujen historian perusteella.

TAI

8B. Millaisia uudistuksia Kustaa Vaasa teki, ja mitkä niiden vaikutukset olivat?

+9. Oheiset tekstiotteet liittyvät Venäjän oloihin ensimmäisen maailmansodan aikana.

”Venäjän rahvas, yhtä lailla työläiset kuin talonpojat, ei ole kiinnostunut poliittisista oikeuksista; se ei tahdo eikä ymmärrä niitä. Talonpojan unelma on saada ilmaiseksi osa toisen maasta, työläisen päästä käsiksi tehtailijan omaisuuteen ja voittoihin. Muita pyrkimyksiä heillä ei ole. Jos nuo ajatukset leviävät laajemmin väestöön ja jos hallitus sallii tuon suuntaisen kiihotuksen, Venäjä syöksyy samanlaiseen sekasortoon, josta se kärsi (...) vuosina 1905–1906. Sota Saksaa vastaan loisi erityisen suotuisat olosuhteet sellaiselle agitoinnille [kiihotukselle]. Kuten sanottu sota merkitsisi meille valtavia vaikeuksia eikä siitä tulisi mikään helppo voitonmarssi Berliiniin. Sotilaalliset tappiot (...) sekä puute monenlaisista tarvikkeista olisivat väistämättömiä.”

Venäjän valtioneuvoston jäsenen P. N. Durnovon muistio tsaarille Venäjän ja Saksan välisen sodan vaikutuksista helmikuussa 1914

”(...) ministerit elävät vain kaupungin maailmassa ja tietävät siksi äärimmäisen vähän siitä, mitä koko muussa maassa tapahtuu. Täältä [päämajasta] käsin voin nähdä, mikä on todellinen mieliala eri kansanluokkien keskuudessa: sodan voitokasta loppuun saattamista varten on tehtävä kaikki mahdollinen, eikä siitä vallitse mitään epäilyksiä (...) näin on kautta koko Venäjänmaan. Ainoat poikkeukset ovat Pietari ja Moskova – kaksi pikkuruista pistettä maamme kartalla.”

Nikolai II:n kirje keisarinna Aleksandrille 22.9.1915

”Bolvevikkien voitto kapinassa on nyt varma: (...) meillä on käytännössä mahdollisuus ottaa valta käsiimme Moskovassa (...) meillä on Pietarissa tuhansia aseellisia työläisiä ja sotilaita, jotka voivat vallata heti Talvipalatsin, Yleisesikunnan, puhelinlaitoksen, sieltä ei meitä häädetä – ja armeijassa alkaa sellainen agitaatio, että on mahdotonta taistella tällaista rauhaa, viljelijän maansaantia ym. asioita ajavaa [bolsevikkien] hallitusta vastaan.”

Leninin kehoitus bolsevikkien puoluejohdolle vähän ennen ns. lokakuun vallankumouksen puhkeamista 1917

- Mitä uhkia Venäjän oloille sota Saksaa vastaan toisi Durnovon arvion mukaan? (2 p.)
- Vertaa, miten Nikolai II ja Lenin ajattelivat Pietarista ja Moskovasta. (2 p.)
- Selitä oheisia aikalaisdokumenteja hyväksi käyttäen, miksi kehitys Venäjällä johti kahteen vallankumoukseen 1917. (5 p.)

- +10. Suomi allekirjoitti Moskovassa 13.3.1940 rauhansopimuksen Neuvostoliiton kanssa. Alla on rauhasta esitettyjä arvioita.

"Rauha on siis maahan palannut. Mutta minkälainen rauha. Tämän jälkeen maamme joutuu jatkamaan elämäänsä silvottuna. Sen vanhat rajat on siirretty. Elintärkeitä alueita joudutaan luovuttamaan, mm. tärkeitä teollisuus- ja maanviljelyalueita. Luovutettavilla alueilla asunut väestö joutuu hakemaan itselleen uusia asuinsijoja. Vastaiset puolustusmahdollisuudet heikkenevät."

Ulkoministeri Väinö Tannerin radiopuheesta 13.3.1940

"Rauhansopimus murensi läntisen propagandan väitteet, että Neuvostoliitto olisi pyrkinyt tuhoamaan pohjoisen naapurinsa itsenäisyyden. (...) Neuvostoliitto saatettuaan Suomen armeijan täydellisen tuhon partaalle rajoittui aluevaatimuksissaan siihen minimiin, joka riitti turvaamaan luoteisrajan ja erityisesti Leningradin ja Murmanskin sekä Kirovin rautatien."

Neuvostoliittolaiset historioitsijat N. I. Baryšnikov ja V. N. Baryšnikov teoksessaan *Suomi toisessa maailmansodassa* (1988)

"Talvisodan päättänyt rauha oli väkivaltainen sanelurauha, joka järkytti suomalaisia. Maan itsenäisyys jäi kuitenkin koskemattomaksi: Kuusisen hallituksen painajaisesta päästiin, eikä Suomeen tullut miehitysjoukkoja. Olot olivat kuitenkin yhä mitä suurimmassa määrin poikkeukselliset. (...) Nälänhädän uhka muodostui reaalisiksi. Kun tähän vielä lisättiin maailmansodan aiheuttama viennin romahtaminen ja sen seurauksena uhkaava työttömyys, oli olemassa vaara myös sosiaalisen levottomuuden kasvusta. Myös Suomen uusi itäraja oli suojaamaton ja linnoittamaton."

Suomalainen historiantutkija Timo Vihavainen kirjassaan *Stalin ja suomalaiset* (1998)

- a) Vertaile yllä esitettyjen lainausten näkemyksiä Moskovan rauhan ehtojen seurauksista. (4 p.)
- b) Mitkä sisä- ja ulkopoliittiset syyt johtivat siihen, että Moskovan rauhansopimus jäi lyhytaikaiseksi? (5 p.)